

В. В. Сорока

студ. IV курсу

спеціальність «Менеджмент»

Науковий керівник: д. е. н., проф. Є. І. Масленніков

ОСНОВНІ МОДЕЛІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Можливість забезпечення організацією власної життєздатності і досягнення продуктивності залежить від структури власності, а сам процес управління здійснюється за рахунок використання правил і стимулів. Такий інструментарій регулює взаємодію між учасниками корпоративних відносин. Саме він визначає для організації модель корпоративного управління [4].

Актуальність цієї теми можна побачити проаналізувавши діяльність глобальних організацій у всьому світі, що постраждали від глобальних викликів, що в свою чергу стали індикатором недоліків сучасної практики корпоративного управління.

Корпоративне управління – це сукупність економіко-правових механізмів, за допомогою яких здійснюється управління корпораціями. Нівелюючи конфлікти між учасниками корпоративних відносин, ці механізми дозволяють акціонерам отримувати віддачу від своїх інвестицій, сприяючи створенню довгострокової вартості корпорації. Досі незрозуміло, що являє собою належне управління. Відповідь на це питання не може бути

однаковою для різних країн, оскільки кожна система управління формується національними факторами. Тому необхідно проаналізувати усі основні моделі корпоративного управління шляхом визначення їхніх переваг та недоліків [2].

Прийнято виділяти три ключові моделі:

- Англо-американська.
- Німецька.
- Японська.

Акціонерна діяльність є поширеним засобом накопичення капіталу корпораціями Великобританії та США. Тому не дивно, що там сформувався найбільший ринок капіталу у світі. Переважання акціонерного фінансування, розмір ринку капіталу та розвиток системи корпоративного управління пов'язані між собою: США є одночасно найбільшим ринком капіталу та місцем найбільш розвиненої системи голосування за довіреністю та безпрецедентною активністю інституційних інвесторів. Але, це також проковує високий ступінь розпорошеності капіталів корпорацій [1].

До основних суб'єктів цієї моделі належать інституційні та приватні акціонери, менеджери та Рада директорів, а також виконавчі особи [2].

У США корпорації реєструються в певному штаті, закони цього штату складають основу правової бази прав і обов'язків корпорації.

Порівняно з іншими країнами, у США найсуворіші правила щодо розкриття інформації, чітко врегульована система відносин між акціонерами.

До основних переваг належить:

- інформаційна прозорість та чітка регламентована система подачі інформації;
- розвинене законодавство, що визначає права та обов'язки основних учасників;
- простий механізм взаємодії між акціонерами та корпораціями.

До недоліків належить:

- конфлікт між інтересами акціонерів та менеджменту;
- орієнтація на короткострокові цілі.

Німецька модель корпоративного управління суттєво відрізняється від англо-американської. Банки є довгостроковими акціонерами німецьких корпорацій, їх представники обираються до ради директорів, а представництво є постійним.

Німецька модель має свої унікальні особливості:

- двопалатне правління, що складається з виконавчої та наглядової рад;

- легалізовані обмеження прав акціонерів щодо голосування [3].

Більшість німецьких корпорацій віддають перевагу банківському фінансуванню перед акціонерним, тому капіталізація фондового ринку невелика порівняно з потужністю німецької економіки. Відсоток індивідуальних акціонерів низький, що відображає загальний консерватизм інвестиційної політики країни, структура корпоративного управління орієнтована на підтримку контактів між ключовими учасниками – банками та корпораціями [1].

До основних переваг належить:

- Надавання переваги довгостроковим цілям.
- Баланс інтересів учасників корпоративних відносин.

До недоліків належить:

- Нерозвинена правова система захисту дрібних інвесторів.
- Складність входу і виходу в акціонерний капітал.

Японська модель характеризується концепцією холдингу, яка позначає промислові групи, що складаються з компаній зі спільними інтересами та подібними стратегіями. Відповідальність менеджерів проявляється у відносинах з акціонерами і кейрецу. Кейрецу являє собою складну модель співробітництва, а також відносин конкуренції, що характеризується застосуванням оборонної тактики у ворожих поглинаннях і збереженням довгострокових ділових відносин [4].

В Японії, при безумовній важливості акціонерного фінансування корпорацій, характерний склад власників перешкоджає серйозному впливу акціонерів на справи корпорації.

Чотири учасники є основними в японській моделі – банк, кейрецу, менеджери і уряд. Взаємодія між цими учасниками спрямована більше на встановлення ділового контакту, а не для балансу сил, як в англо-американській моделі [3].

Перевагами цієї моделі є:

- знижений ризик злиття та поглинання корпораціями;
- фінансовий захист компаній;
- орієнтація на довгостроковий прибуток.

До недоліків можна віднести:

- високий ризик інформаційної непрозорості;
- відсутність акценту на питанні прибуткової діяльності.

Огляд основних моделей показує, що кожна з них має сильні та слабкі сторони, що виникли в результаті історичних передумов та ситуації на ринках.

Американська система підкреслює роль вільного ринку, на основі якого здійснюється контроль над власниками компаній. Японська модель зосереджується на бізнес-мережі, яка діє взаємозалежним чином і на власних інтересах усіх залучених сторін. У німецькій системі компанія вважається суб'єктом, який створює багатство, тому ринок уважно стежить за її економічною діяльністю. Той факт, що ці системи пережили економічні та соціальні трансформації, демонструє, що кожна з них має достатньо сильних сторін, щоб підтримувати існування та впливати на економіку нації.

Проте, COVID-19 і кліматична криза підкреслили важливість стійкості для корпорацій. Надійні механізми управління можуть зіграти важливу роль у забезпеченні цього. Тому наразі важливим є адаптація корпоративних моделей управління під наявні глобальні виклики і забезпечення її ефективного функціонування.

Список використаної літератури

1. Alazzam, F. Comparative analysis of corporate governance models. *Economics, Finance and Management Review*. P. 56–69. 2022. URL: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2022-2-56>
2. Ungureanu M. Models And Practices Of Corporate Governance Worldwide. *CES Working Papers*, Centre for European Studies, Alexandru Ioan Cuza University, P. 625–635. 2012. URL: https://ceswp.uaic.ro/articles/CESWP2012_IV3a_UNG.pdf
3. Романюк В. М. Еволюція розвитку моделей корпоративного управління в умовах конкуренції. С. 288–294. 2015. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_7_46
4. Mastrodascio, M. *Corporate Governance Models: A Critical Assessment*. P. 130. 2021.